

A KORAI FEJLESZTÉS TERÜLETEI

Készítette: Riederauer Andrea gyógypedagógus-
szurdopedagógus, mentortanár

Tartalom

- 6. Előszó
- 7. Az egészséges fejlődésről
- 8. Korai fejlesztés a pedagógiai szakszolgálatokban
- 9. A korai fejlesztésről általában
- 13. Hol, hogyan és kik vehetik igénybe a szolgáltatást?
- 16. Meddig járhat a kisgyermek korai fejlesztésre?
- 18. Ki javasolhatja a korai fejlesztés elkezdését?
- 19. A koraszülöttség mint rizikó tényező
- 22. Gyógypedagógiai kísérés és tanácsadás
- 24. Hogyan zajlanak az egyéni foglalkozások?

25. Fejlesztési területek

26. Nagymozgás, testséma

28. Finommotorika

31. Grafomotoros készségfejlesztés

33. Kognitív, adaptív területek fejlesztése

35. Újszülöttkori adaptáció

36. Az érzékelés, észlelés fejlesztése

36. A hallás

38. A látás

40. A taktilis érzékelés fejlesztése

42. A kognitív fejlesztés egyéb területei

44. Kommunikáció

45. A beszédészlelés fejlesztése

46. A beszédértés fejlesztése

47. A kifejező nyelvi készség

48. A kifejező nyelvi készség fejlesztésének lehetőségei

49. A beszédszervek ügyesítése

50. Szociális – érzelmi területek

51. A kötődés kialakulása

54. A szociális viselkedés fejlesztése/fejlődése

56. Önkiszolgálás

57. Néhány szó a játékról

58. A játéktevékenység fejlődése

61. Mit tehet a szülő?

66. Felhasznált szakirodalom

68. Felhasznált képek

Előszó

Kedves Érdeklődő!

A következőkben a korai fejlesztést, mint a korai életkorban rendelkezésre álló fejlesztési formát szeretném nagy vonalakban bemutatni. Kitérek a Pedagógiai Szakszolgálatokban elérhető korai fejlesztés szolgáltatására, a fejlesztési területekre, a fejlesztés lehetőségeire, a foglalkozásokba való bekapcsolódási lehetőségekre.

Jelen összefoglaló terjedelmét figyelembe véve az egyes témákat mélységeiben tárgyalni lehetetlen vállalkozás lenne, ezért csak a témakörök érintőleges bemutatására szorítkoztam.

Az egészséges fejlődésről

7

Neurotipikus fejlődés: a gyermek az életkorához, intelligenciájához és a hasonló korú gyermekekhez képest kiegyensúlyozott teljesítményt nyújt a motoros, a pszichés-kognitív és a szociális területeken. Feltételei:

- zavartalan agyfejlődés
- fiziológiás várandósság
- megfelelő környezeti ingerek a perinatális periódusban
- megfelelő ingerek a fejlődés szempontjából szenzitív periódusokban

Korai fejlesztés a pedagógiai szakszolgálatokban

8

Az eltérő fejlődésmenetet mutató, vagy a tipikus fejlődésmenet szempontjából veszélyeztetett 0-5 éves életkorú kisgyermek számára szakszerű és ingyenes ellátást nyújtanak a pedagógiai szakszolgálatok.

A szolgáltatás sokirányú, komplex, amelynek elemei az állapot-megismerés, a tanácsadás és a terápiás foglalkozások biztosítása.

A korai fejlesztésről általában

Miért „korai” a fejlesztés?

Az idegrendszer fejlődése a *fogantatást* követően néhány héttel kezdődik, majd elképesztő tempóban és intenzitással folytatódik a megszületésig. Sokmilliárdnyi idegsejtünk a magzati korban alakul ki, növekszik, érik, előbb az anyaméhben, majd a kisbaba világra jövetelét követően, folyamatos kölcsönhatásba kerülve a külvilággal. A fejlődést biológiai és környezeti tényezők negatívan befolyásolhatják, lassíthatják.

Működés közben a sokat használt idegi kapcsolatok megerősödnek, az egymással nem kommunikáló idegsejtek között pedig megszűnik az összeköttetés. A fentiekből következik, hogy *a minél korábbi életkorban elkezdett, célirányos fejlesztés* eredményesen tudja a fejlődési lemaradásokat enyhíteni, vagy teljesen megszüntetni. Ebben az érzékeny periódusban akár hetek, hónapok is nagy jelentőséggel bírnak.

A minél előbb elkezdett korai fejlesztés ebben a kritikus életszakaszban döntő jelentőségű a gyermek további fejlődési kilátásaira nézve.

A szakemberektől sokszor halljuk a **korai intervenció** fogalmát. A korai intervenció az a megközelítési módja a korai beavatkozásnak, amely egyrészt a családra, mint egységre tekint, figyelembe veszi annak körülményeit és azokhoz rugalmasan alkalmazkodva igyekszik a család erőforrásait is a kisgyermek fejlődésének szolgálatába állítani. Másrészt azt a szemléletet képviseli, amely kiemeli az elvégzett klinikai- és szűrővizsgálatok, terápiás beavatkozások során a szakemberek közötti párbeszéd és együttgondolkodás fontosságát.

Hol, hogyan és kik vehetik igénybe a szolgáltatást?

13

Azok a családok, akik sérült, eltérő fejlődésmenetű, vagy „rizikó” csoportba tartozó (pl. koraszülött), 0-5 éves korú kisgyermeket nevelnek, telefonon, e-mailben, levélben jelentkezhetnek a járásilag/kerületileg illetékes pedagógiai szakszolgálatnál. Bejelentkezésüket követően sor kerül egy személyes találkozásra, ahol szakembertől (gyógypedagógus, konduktor, pszichológus) kapnak személyre szóló iránymutatást, segítséget.

Ez a segítség a korai ellátás keretében lehet pl. fejlődési állapot-felmérés, gyermeknevelési tanácsadás, több alkalmas pszichológiai segítségnyújtás, különböző irányultságú, hosszabb távú terápiás program. (pl. TSMT, SZIT, konduktív pedagógiai, gyógytorna, komplex gyógypedagógiai stb.)

A szolgáltatás mindig a kisgyermek szükségleteitől, a család igényeitől, terhelhetőségétől függ.

A korai fejlesztés a szakszolgálatokban heti rendszerességgel biztosított terápiás folyamatot jelent. A heti terápiás óraszámokat, a fejlesztendő területeket a Szakértői Bizottság határozza meg, jogszabály alapján.

Meddig járhat a kisgyermek korai fejlesztésre?

16

Fontos tudnivaló a 3. életévüket betöltött kisgyermekellátásával kapcsolatban: „akkor vehet részt korai fejlesztésben és gondozásban, ha a szakértői bizottság szakértő véleménye alapján nem kapcsolódhat be az óvodai nevelésbe.” (15/2013. EMMI rendelet)

További fontos információ a 18 hónapnál fiatalabb kisgyermekekre vonatkozóan:

A megyei szakértői bizottság és a járásokban működő bizottságok külön vizsgálat nélkül is tehetnek javaslatot a korai fejlesztésre, ha a rendeletben megjelölt szakorvosok által kiadott diagnosztikai véleménnyel és javaslattal rendelkezik a gyermek.

A jogszabály szerint korai fejlesztésre irányuló javaslat kiadására jogosult szakorvosok:
neonatólógia, csecsemő és gyermek fül-orr-
gégyógyászat, audiológia, szemész,
ortopédia és traumatológia, gyermek- és
ifjúságpszichiátria, fizikális medicina és
rehabilitációs orvoslás, orvosi rehabilitáció
csecsemő- és gyermekgyógyászat szakterületen,
illetve gyermek-neurológia szakorvos.

Ki javasolhatja a korai fejlesztés elkezdését?

18

Javaslatot tehet a korai fejlesztés megkezdésére:

- a védőnő
- a házi gyermekorvos
- a szakorvos
- a szülő

A koraszülöttség, mint rizikó tényező

19

A 34. gesztációs hét előtt született gyermekeket koraszülöttnak mondjuk. Ők többnyire a normál születési súly alsó határa (2500 gr) alatti súllyal születnek. Nemcsak a koraszülött kisbabáknak lehet alacsonyabb a születési súlya, ahanem a méhen belül nem megfelelően fejlődő újszülötteknek is.

Riederauer Andrea, Vas Megyei Pedagógiai Szakszolgálat
Szentgotthárdi Tagintézménye

A neonatális intenzív osztályok fejlődése napjainkban már sok esetben lehetővé teszi az egészen kis súllyal világra jövő újszülöttek életének megmentését is. A koraszülöttként megszülető kisbabák családjai ebben az első, kritikus időszakban sok-sok segítséget igényelnek az események megértésében és feldolgozásában. A szülők számára ijesztő lehet a rengeteg műszer, a csövek, az inkubátor és azok a beavatkozások, melyeket az orvosok az éretlen újszülött megmentése és egészségének védelme érdekében hajtanak végre.

Általánosságban elmondható, hogy a koraszülött kisbabák lassabban fejlődnek, mint az időre született, érett újszülöttek. A koraszülött babák fejlődését támogatja a pedagógiai szakszolgálatokban elérhető, időben elkezdett korai fejlesztés, gondozás.

Gyógypedagógiai kísérés és tanácsadás

22

A gyógypedagógus figyelemmel kíséri gyermekük fejlődését és javaslatot tesz az esetleges teendőkre. Munkájának középpontjában a gyermek érzékszervi és mozgásos viselkedésének megfigyelése áll, emellett elsősorban az a célja, hogy a szülők értő jelenlétét támogassa, a fejlesztő otthoni környezet kialakítását segítse.

A sikerhez szükség van a szülő aktív szerepvállalására – foglalkozásainkon ők is részt vesznek vagy részt vehetnek. Az itt szerzett tapasztalatok könnyedén átültethetők otthoni környezetbe, így a közös élmény újra átélhető. Emellett fontos, hogy minden kisbabának, kisgyermeknek és családjának egyéni szükségleteiket figyelembe véve segítsünk a mindennapi gyakorlati kérdések megválaszolásában (evés, alvás, játékok kiválasztása, mozgástér, szokásrend kialakítása).

Hogyan zajlanak az egyéni foglalkozások?

24

A heti rendszerességgel ismétlődő, játékos formában történő egyéni foglalkozások során igyekszünk megfelelő környezetet biztosítani a gyermek fejlődéséhez, segítjük a hiányosan működő képességek kibontakozását.

A gyógypedagógus a gyermekkel való foglalkozások során az idegrendszer és az érzékszervek optimális stimulálásának megtalálásával segít korrigálni a születés utáni legkorábbi, kórházban eltöltött időszak mozgásos, kommunikációs és szociális élményeinek eltérő alakulását.

A találkozások alkalmával úgy tűnik, mintha csak játszanának..., és azt is teszik. Ám eközben a szakember a gyógypedagógiai megfigyelés eszközeivel feltérképezi a gyermek aktuális fejlettségi szintjét, és felméri az esetleges lemaradásokat. A későbbiekben, a szülők információi alapján, és ezeknek az aprólékos megfigyeléseknek megfelelően a foglalkozásokon már célzott, irányított játékhelyzeteket teremt, a kisgyermek egyes képességeinek fejlesztése érdekében.

A fejlesztési területekről részletesebben a következő diától olvashatnak.

Fejlesztési területek

26

- Nagymozgások, testséma
- Finommotorika
- Kognitív, adaptív területek, érzékelés, észlelés fejlesztése
- Kommunikáció
- Szociális-érzelmi területek
- Önkiszolgálási tevékenységek

Nagymozgás, testséma

27

A gyógypedagógus a szülővel való megbeszélések, a rendelkezésre álló vizsgálati eredmények és az anamnézis felvétele után megfigyeli a gyermeket spontán és irányított helyzetekben. A kisgyermek mozgásállapotának megismerése után kijelöli a fejlesztésre szoruló részterületeket. Ezek a nagymozgás vonatkozásában a következő területek lehetnek:

- az alapmozgások kialakítása
- a mozgékonyág, a mozgásügyesség fokozása
- a mozgástervezés és a mozgásirányítás pontosítása

- testséma és a testérzékelés fejlesztése
- a szem-test koordináció fejlesztése
- az egyensúly fejlesztése
- a motoros tanulás elősegítése
- a térérzékelés fejlesztése
- a térirányok gyakorlása, stabilizálása
- a mozgásritmus fejlesztése

Finommotorika

A szakember, felmérve a gyermek finommotorikus területen tapasztalható lemaradását, játékos helyzeteket teremtve igyekszik a gyermek számára érdekessé, élvezetessé tenni az egyes részterületek fejlesztését. Gyakran előfordul, hogy elsőként a megfigyelési képesség, mint a további fejlődés alapfeltétele az elsődleges fejlesztési cél.

- A vizuális figyelem fejlesztése
- A vizuális figyelem idejének növelése
- A vizuális differenciáló képesség fejlesztése

- A szem-kéz koordináció fejlesztése, vagyis a vizuális figyelem és a mozgásos kivitelezés összerendezése. (Például a szándékos fogás-elengedés, fixáció, pontos elhelyezés, illesztés, stb kialakítása.)
- A kézmozgások, kézhasználat ügyesítése. (Például az ujjak szétválasztása, a hüvelykujj és a többi ujj oppozíciójának kialakítása, a kéz izomerejének szabályozása, a csippentő fogás kialakítása, stb.)

- Vizuomotoros koordináció fejlesztés, például a kétkézes mozgások kialakítása, a két kéz ellentétés irányú mozgásának kialakítása, az egyszerű eszközhasználat gyakorlása, stb.
- A dominancia kialakulásának elősegítése
- Taktilis differenciálás fejlesztése
- Grafomotoros készségfejlesztés

Grafomotoros készségfejlesztés

32

A korai fejlesztésre járó gyermekek körében is elkövetkezhet az a fejlődési szakasz, amikor már kifejezetten a rajzkészség fejlesztése válik szükségessé. A grafomotoros fejlesztés néhány fő területe:

- papír-ceruza helyzetek elfogadása
- nyomhagyás a papíron
- a vezető kéz dominanciájának erősítése
- a megfelelő nyomaték kialakítása

- a megfelelő ceruzafogás kialakítása
- firkálás a papírhatár betartásával
- rajzolás az ábrázolás szándékával
- forma kitöltése ragasztással, színezéssel
- formamásolás gyakorlása

Kognitív, adaptív területek fejlesztése

34

A kisbaba fejlődésének első két évét szenzomotoros szakasznak is hívjuk, mert ebben a periódusban a fejlődés a mozgáshoz és az ahhoz kapcsolódó érzékeléshez kötődik. A kisbaba tapasztalatokat szerez a külvilágról. Ebben a folyamatban érzékszervei támogatják.

Mindezeket figyelembe véve a szakember a kognitív terület korai fejlesztésekor különös figyelmet fordít a feladatok cselekvésbe ágyazottságára. Nemcsak az adott készség megtanítása a cél, hanem az is, hogy a megszerzett képesség a megismerő tevékenység folyamatába beépüljön, vagyis a kisgyermek más helyzetekben is tudja majd azt alkalmazni. A játékoság és a kellő motiváció biztosítása a fejlesztési folyamatban szintén óriási szerepet kap.

Újszülöttkori adaptáció

36

A kisbaba reagál a környezetére.

- alkalmazkodik a személyi és tárgyi környezethez
- alkalmazkodik az alvás-ébredés, illetve a szoptatás ritmusához
- figyel a beszélőre
- reagál a zajokra ébredésben, illetve alvás közben

Az érzékelés, észlelés fejlesztése

A hallás

37

A hallás kialakulása, fejlődése már a magzati korban elkezdődik. A magzat már a terhesség 20. hetétől érzékeli és felismeri az édesanya, vagy édesapa hangját, hirtelen zajra összerezzen, felismeri a sokat hallott zenét. Ez azt jelenti, hogy a hallási diszkriminációs (megkülönböztetési) képesség ép hallás esetén már velünk született képesség. A hallás fejlődését a megfelelően ingergazdag környezet támogatja.

Az információszerzés egyik fontos csatornája a hallás. A hallási differenciálási képesség megfelelő fejlődése a beszéd (később az írás, olvasás) elsajátításában döntő szerepet tölt be. A gyógypedagógus szükség szerint játékos feladatokkal támogatja a hallás és a hallási figyelem fejlődését, például: zajok, zörejek megkülönböztetése, beszédhagra való felfigyeltetés, állathangok felismerése, játék a halk-hangos, mély-magas hangokkal, hallás-ritmus összekapcsolása, zöngés-zöngétlen hangok megkülönböztetése, stb.

A látás

39

A méhen belüli élet 7. hónapjában alakul ki a látás képessége. Az újszülött látása éretlen, 20-30 cm-re fókuszál. Később az idegpályák érése, fejlődése, majd a kisbaba mozgásának fejlődésével összhangban kialakul a látásélesség. A látás a legfontosabb érzékelési csatornánk. Nagyobb gyermekeknél az iskolai elvárásoknak való megfelelés, az írást, olvasást megalapozó készségek kialakulásában döntő szerep jut a vizuális differenciálási képességnek.

Ha a gyógypedagógus szükségesnek látja, a foglalkozásokon a következő területek játékos fejlesztésére kerülhet sor például:

- reakció fényre
- fényforrás lokalizálása, követése
- nyúlás a fény/tárgy felé
- pásztázás
- tárgyak felismerése, megkülönböztetése
- formák, képek felismerése

A taktilis érzékelés fejlesztése

Bőrünk egész testünket körbeölelő szervünk, melynek segítségével érzékeljük a külvilág felől érkező ingereket. Érezzük a hideget, meleget, a tárgyak körvonalát, felületi jellegzetességeiket, a sérüléséből eredő fájdalmat, vagy akár a kellemes ingereket. A test felszínéről érkező információk alapvető fontosságúak a helyes testséma és a mozgáskoordináció kialakulásában, fejlődésében. A taktilis, tapintásos érzékelés fejlesztése a fogás-elengedés és a későbbi manipulációs technikák kialakulása, majd a megismerő tevékenység fejlődése szempontjából fontos.

Játékok a tapintásos érzékelés fejlesztésére:

- letakart tárgyak megkülönböztetése tapintással
- geometriai formák keresése tapintással
- különböző felületű anyagok megkülönböztetése és egyeztetése tapintással
- eltérő anyagú tárgyak felismerése tapintással
- “turkáló” játék: apró szemű anyaggal, például rizzsel, zabpehellyel töltött dobozban kis tárgyak, például golyók, vagy építőkockák keresgélése tapintással

A kognitív fejlesztés egyéb területei

43

- az utánzási készség fejlesztése
- az ok-okozati összefüggések felismertetése
- a tárgyállandóság kialakítása (kukucs játék, kendővel letakart tárgy megtalálása, stb.)
- tárgy-tárgy, tárgy-kép, kép-kép egyeztetés
- figyelem, emlékezet fejlesztése

- elemi szintű mennyiségfogalom kialakítása (több-kevesebb)
- csoportosítás, főfogalom alá rendezés
- analízis
- szintézis
- absztrakció
- testrészek, téri irányok fejlesztése
- a játéktevékenység gazdagítása

Kommunikáció

45

Az időre született, érett újszülött érzékeli a környezete jelzéseit és képes azokra reagálni is. Az emberi arcra való irányultság erős evolúciós készlet minden kisbaba számára. Nyolc hetes koruk körül a babák már képesek szemkontaktusba lépni az őket körülvevő felnőttekkel. Hamarosan felismerik a mosolygó arcot és visszamosolyognak rá. Elkezdenek gügyögni. Megteszik az első lépéseket a társas kapcsolatok felé.

Tágabb értelemben a sírás, az érintés, a közeledés, távolodás, a rámutatás, gesztusok is kommunikációs eszközök.

A beszédészlelés fejlesztése

46

Néhány fontosabb területet kiemelve:

- az auditív figyelem fejlesztése (például a hang irányába fordulás, felfigyelés)
- az auditív észlelés fejlesztése (beszédhangok felismerése, differenciálása)

A beszédértés fejlesztése

47

- a passzív szókincs fejlesztése
- egyszerű utasítások megértése
- jelzős szerkezetek megértése
- helyhatározós szerkezetek megértése
- viszonyzókat tartalmazó szerkezetek megértése
- egyéb grammatikai viszonyok megértése
- verbális memória, szerialitás fejlesztése
- mondókák, dalok, történetek megértése

A kifejező nyelvi készség

Már a két-három hónapos kisbaba elkezd gőgicsélni, magánhangzókhoz hasonló hangokat kiejteni. Hat hónapos korától elkezd magánhangzókat mássalhangzókhoz kapcsolni. Hét-nyolc hónaposan szótagokat, hangsorokat ismételtet, ciklizál. A tíz hónapos baba kétszótagos szavakat ejt ki, többnyire még jelentés nélkül. A 18 hónapos baba szókinccse kb. tíz szó, önmagát egy-egy szóval fejezi ki. 24 hónaposan szókinccse már 50 szó, elkezd igéket használni, képeken tárgyakat megmutat.

A kifejező nyelvi készség fejlesztésének lehetőségei

49

- spontán hangadásra készítés
- a gyermek kommunikációs igényének felébresztése, ösztönzése
- nyelvi interakciók kialakítása
- ciklikus hangsorok utánmondása, állathangok utánzása
- szómondatok
- az aktív szókincs fejlesztése tárgyakkal való manipuláció során
- kéttagú mondatok kialakítása
- egyszerű bővített mondatok használatának gyakorlása

A beszédszervek ügyesítése

A fejlesztő foglalkozásokon a gyógypedagógus játékos artikulációs gyakorlatokkal segítheti a gyermekek tiszta beszédének kialakulását. Ilyen gyakorlatok lehetnek:

- légző- és fújógyakorlatok (például forgó, ping-pong labda fújás, gyertya elfújása stb.)
- hangutánzás (állathangok utánzása)
- ajakgyakorlatok (például puszidobás, berregés, tátogás, stb.)
- nyelvgyakorlatok (nyelvnyújtogatás, csettintés, nyelv hintáztatása stb.)

Szociális-érzelmi területek

51

Riederauer Andrea, Vas Megyei Pedagógiai Szakszolgálat
Szentgotthárdi Tagintézménye

A kötődés kialakulása

52

Az emberi újszülött meglehetősen magatehetetlenül jön a világra. Mégis, ahogy korábban már említettem, születésétől fogva megfelelő képességekkel rendelkezik a kapcsolatok kialakítására. Első, legfontosabb kapcsolata az őt elsődlegesen gondozó személy, legtöbbször az Anya.

Szüleinkhez való kötődésünk minősége egész életünkre meghatározó mintát jelenthet. A “jó szülő” megfelelő érzékenységgel fordul gyermeke szükségletei felé. Képes észlelni, megfelelően értelmezni és kiscsecsemő esetében azonnal képes reagálni a baba jelzéseire. Egy kisbaba ellátása embert próbáló feladat, napi 24 órás jelenlét, munka. Ideális esetben az édesanyát olykor tehermentesíti az apuka, míg a fiatal szülőket rokonok és barátok támogató halója veszi körül.

A szociális-érzelmi terület fejlesztése egyike a legösszetettebb gyógypedagógiai feladatoknak. Ez a terület elválaszthatatlan a többi pszichomotoros terület fejlesztésétől/fejlődésétől. Szoros összefüggésben áll a megismerő tevékenységek, a kommunikáció és a játék területeivel.

A szociális viselkedés fejlesztése/fejlődése

55

- hangra való válaszadás hangadással vagy egyéb metakommunikatív jelzéssel
- érzelmek, hangulatok kifejezése mozgással, mimikával
- az utánpótlás kezdeteinek megjelenése
- idegenek és ismerősök megkülönböztetése
- a szülői távollét elviselésének képessége
- az önállóság iránti igény megjelenése
- a szülők által meghatározott viselkedési határok betartása

- elemi önkiszolgálási tevékenységek megjelenése
- a feladatok, játékok közötti rugalmas váltás kialakítása
- az elemi szintű viselkedési normák (köszönés, kérés, szabályok) kialakítása, betartása

Önkiszolgálás

57

Ez az a fejlesztési terület, ahol a szakszolgálati keretek között a tanácsadáson van a hangsúly. A szakember támogathatja a szülőt például a helyes napirend kialakításában, az optimális otthoni környezet kialakításában, étrendi, táplálási kérdésekben, a szobatisztaságra szoktatás körüli tennivalókkal kapcsolatban.

Riederauer Andrea, Vas Megyei Pedagógiai Szakszolgálat
Szentgotthárdi Tagintézménye

Néhány szó a játékról

58

Az egyes képességterületek nem egymástól elszigetelten, hanem egymást támogatva fejlődnek. Korai életszakaszban a fejlődés “motorja” a mozgás és a játék. Emellett a kisgyermek játéka és megismerő tevékenységének fejlődése elválaszthatatlanok egymástól. Számtalan játékban a gyermek koncentrált figyelmére, kéz ügyességére, vagy éppen a problémamegoldó képességére van szükség.

A korai fejlesztés foglalkozásokat a célzott feladatadáson keresztül ezért átszövi a játékosság és a cselekvésbe ágyazottság.

A játéktevékenység fejlődése

59

- 2. hónap – a tárgyakat érintgeti, de még nem tudja megfogni és a szájához vinni őket
- 3. hónap – nézegeti a kezét, a játék után nyúl
- 4. hónap – tárgyért célzottan nyúl, öklében fogja, megtartja, közvetlen gondozóit megismeri, “bújócska-játék”
- 5. hónap – pontosan nyúl a tárgyakért
- 6. hónap – egyik kezéből a másikba tesz, szájába vesz tárgyakat

- 8. hónap – felfedező játék, két tárgyat ütöget, éretlen csipentő fogás megjelenése, kézzel eszik
- 9. hónap – a mutató ujj használata, tapsolás
- 10. hónap – játékdobálás, utánzás megjelenése
- 11. hónap – edényből tárgyakat rakosgat ki és be
- 12. hónap – funkcionális játék megjelenése
- 14-15. hónap – 2 kockát egymásra rak
- 18. hónap – szimbolikus játék, úgy tesz, mintha etetné a macit, 3 kockát egymásra rak

- 24. hónap – épít, rombol, szétszed, 5-6 kockát egymásra rak, firkál, könyvet lapoz, szerepjáték, “mintha” játék indulása
- 36. hónap – “pont-pont vesszőcske” rajzok, gyöngyöt fűz
- 4-6 év – a periódus végén az emberábrázolás már fejlett, ruhát is rajzol, félelmek, valóság keveredik a fantáziajátékban, megjelennek a nemi szerepek, ok-tér-idő elemek megjelenése
- 5. év – komplex szerepjáték

Mit tehet a szülő?

62

A gyermekek optimális fejlődésének kulcsa a biztonságos, szeretetteljes otthoni légkör, a feltétlen szülői szeretet. Ezen a biztonságos “talajon” a gyermek felfedezi, megismeri az őt körülvevő világot és képes lesz kibontakoztatni képességeit.

Kísérjük figyelemmel gyermekünk fejlődését, hiszen az napról-napra tartogat valami újat, egy új tudást, egy megszerzett tapasztalatot. Figyeljünk oda a gyermek jelzéseire, érezze, hogy mellette állunk és támogatjuk.

A kisbaba fejlődése a mozgás fejlődésével, a készségek kialakulásával együtt halad. Ez a “mozgásba ágyazottság” a korai időszakban nagyon fontos. Ölbe véve ringassuk sokat a kisbabát, mondókázzunk, énekeljünk neki! A magyar népi hagyomány gazdag hintáztató, höccögtető, ringató, tapsoltató, altató mondókákban, dalocskákban. Mondókázás közben játszik, mozog, énekel a szülő a kisgyermekével és az örömteli együttlét közben észrevétlenül fejleszti gyermeke képességeit.

Beszéljünk sokat a babához, a mindennapi, egyszerű cselekvéseket kísérjük szavakkal, például:

„Látom, ki kell cserélni a pelust! Gyere hamar, mindjárt jobban fogod érezni magad!”

A kicsi természetesen még nem érti szó szerint, hogy mit mondunk. Mégis, a szülő szavai megnyugtatók, tudja, hogy vele foglalkozunk, érzi, hogy szeretetteljes törődésben van része.

Már a legkisebb korosztály számára is készülnek mesekönyvek. Meséljünk minden nap a gyerekeknek!

A nagyobbacska gyermek számára tegyük lehetővé, hogy változatos formában és sokat mozogjon, hintázzon, futkározzon, amennyit csak lehet! Mozgás közben nemcsak ügyesedik, erősödik, hanem fejlődik a testkép, az egyensúly, az állóképesség, a mozgásszervezés- és kivitelezés, pontosabbá, harmónikusabbá válnak a mozdulatok. A társakkal való közös játék során fejlődnek a szociális készségek, kialakul a szabálytudat.

A beszéd kialakulásának alapja sok szempontból a mozgás és a mozgásérzékelés (végülis maga a beszéd is mozgás), úgyhogy a korai beszédfejlesztés gyakorlatilag mozgásos játékok kavalkádja.

A későbbi beszéd elsajátításához elengedhetetlenül fontos a jó beszédpélda, melyet a szülő tud gyermekének biztosítani. Csak ismételni tudom önmagamat, beszéljünk sokat, tisztán, jól hangsúlyozva a babához, meséljünk rendszeresen a gyermeknek, ezzel is fejlesztve a beszédészlelést, a megértést, a kisgyermek szókincsét.

Felhasznált szakirodalom:

67

- Add a kezéd! A korai fejlesztés, és speciális óvodai nevelés programja, (szerk.) Rosta Katalin, Logopédiai Kiadó, (2006.)
- IX. Családbarát Konferencia, előadások anyagai
- Berényi M.-Katona F.: Fejlesztések és terápiák. Fogalomzavar, vagy vetélkedés a mindennapokért? In: Gyógypedagógiai Szemle, 41. évf. 3. sz. (2013.)
- Dr. Somogyvári Zsolt: Korai interakciók jelentősége a koraszülöttellátás során (2003.)
- Dr. Oláh Éva: Gyermekgyógyászati kézikönyv I.

- John Bowlby: A biztos bázis – A kötődésemélet klinikai alkalmazásai, Animula Kiadó, (2009.)
- Biztos kezdet kötetek II. (szerk.) Danis I., Farkas M., Herczog M. (2011.)
- Kereki Judit: Fejlesztési célok és irányok a kora gyermekkori intervencióban, in. Gyógypedagógiai Szemle 2017/2.

Felhasznált képek

69

- docplayer.hu/68774277-Szovegertes-szovegalkotas-a.html
- csaladinet.hu
- nutriklub.hu
- papmersvipklub.hu
- blikk.hu
- szimplave.hu
- elkapottpillanatok.hu/
- aranyelelek74.blog.hu/2019/05/24/az_anyasag_szurke_arnyalatai_avagy_anya_csak_egy_van

- rajzokhd.blogspot.com/2020/04/gyerekek-jatszanak-rajz.html
- gyermekmosoly.hu
- gyerekmosoly.hu/blog/igy-fejlesszuk-rajzolassal-szinezessel-es-egyeb-modszerekkel-gyermekunk-keszsegeit/
- rajzokhd.blogspot.com/2020/07/gyermekrajzok-elemzese.html
- hellobaby.hu/babamasszazsa-490-grammnyi-csodan-a-koraszulott-intenziven/
- picinyke.hu/termek/inkubator-feszek/
- hegylakomagazin.hu/csalad/547-elvan-a-gyerek--ha-jatszik

- tankonyvkatalogus.hu/pdf/AP-041801_betekinto.pdf
- konyvkultura.kello.hu/mesecsucok/2017/08/turelmes
- tarifini-nrw.de/jatek-es-lelek-arulkodo-mivel-es-hogyan-jatszok-a-gyerek.html
- caesarom.com/?modul=galeria&h=259516

Köszönöm a figyelmet!

72

Riederauer Andrea, Vas Megyei Pedagógiai Szakszolgálat
Szentgotthárdi Tagintézménye